

Vakmanschap

BIJEENKOMST VOOR LEDEN

Lineke van Hal, lector Hogeschool Zuyd

Marlijn van den Biggelaar, beleidsadviseur NVVK

Liselotte Maas, beleidsadviseur NVVK

Wie voelt zich een
jongleur?

Relationele acrobaat

"Do-Good-er & Good-Do-er"

*"Educate yourself before you
educate others"*

KATRIONA O'SULLIVAN

NVVK Congres mei 2025

“Alleen kennis is niet
genoeg. We moeten ook
ontdekken *hoe* en *waarom*
we iets doen.”

LECTOR LINEKE VAN HAL, HOGESCHOOL ZUYD

Lectoraat Beroepsvorming in het publiek sociaal domein

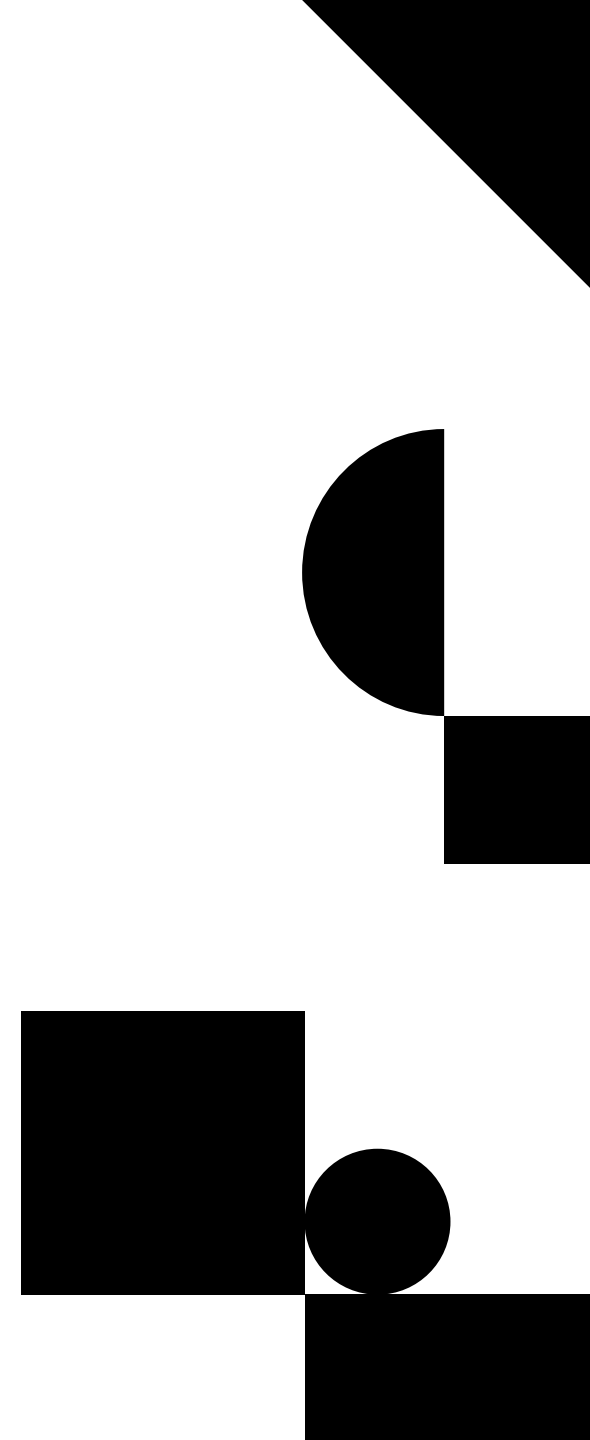
Goed professioneel werk

Een uitwisseling

Dr. Lineke van Hal

Lector – bijzonder lectoraat 'Beroepsvorming Professionals Publiek Sociaal Domein' – Zuyd Hogeschool

Online bijeenkomst NVvK – 19 juni 2025

Lectoraats- opdracht

Beroepsvorming professionals publiek sociaal domein (in het bijzonder van W&I)

Ontwikkelen van onderzoeks- en innovatieprogramma

- gericht op versterking van het professioneel actorschap en de positionering van publieke professionals
- met invloed op onderwijs en beroepsontwikkeling

Professional zijn verondersteld...

- ... een **hoger gelegen doel** willen dienen (Freidson, 2001)

*de bestaanszekerheid
van mensen met
financiële vragen en
problemen*

- ... door verrichten van **goed professioneel werk** (Gardner, 2010)
 - dat deugt ('excellence')
 - en deugd doet ('ethics')
 - vanuit innerlijke betrokkenheid ('engagement')

Complexiteit van professioneel handelen

Uitvoerend publieke professionals vertalen abstract beleid naar concrete dienstverlening

- *Citizen agent*: Staat in direct **contact met burgers**
 - responsief zijn voor de behoeften en omstandigheden van burgers;
- *State agent*: Gemandateerd om namens de overheid de **wet uit te voeren**
 - wetten en beleid uitvoeren en binnen die kaders moeten verantwoorden;
- *Moral agent*: Professionele handelingsruimte (**discretionaire ruimte**)
 - afwegingen maken bij het uitvoeren van je maatschappelijke opdracht
 - binnen een wettelijke, organisatorische en sociale context
 - met schaarse middelen

Bronnen: Lipsky, 1980; Maynard-Moody & Musheno, 2000 en Zacka, 2017

Belang van professionalisme

- *"een duidelijk beeld van waar het werk over gaat en wanneer het effectief is en een zelfbewustzijn dat met een collectief van beroepsgenoten wordt bewaakt"*(Schinkel & Noordegraaf, 2011).
- Geen duidelijk 'beeld' en weinig 'collectief zelfbewustzijn' in het publiek sociaal domein -> **gefragmenteerde professie**.
- **Verscheidenheid** aan opleidingsachtergronden
- Werkzaam in **verschillende gemeentelijke contexten** die verschillen in visie en werkwijze
- Verschillende functie**benamingen**
- Werken vanuit verschillende **professionele rolopvattingen** en **mensbeelden**
- Geen gedeelde 'socialisatie' -> duidelijke **beroepsidentiteit** ontbreekt

(bron: Inaugurele rede Lineke van Hal, 2024)

Professional of uitvoerder?

"Nu zijn wij nog te veel uitvoerder dan professional."

(citaat uitvoerend professional publiek sociaal domein)

Professionals bezitten niet alleen **gespecialiseerde kennis** en **professionele autonomie, gelegitimeerd gezag**

maar geven hun handelen richting geven en waarderen het vanuit een **ethische code** die specifiek is voor hun professie en het doel van hun professioneel handelen.

Bronnen: Noordegraaf, M. (2020). Protective or connective professionalism? How connected professionals can (still) act as autonomous and authoritative experts. *Journal of professions and organization*, 7(2), 205-223. | Evans: in Trappenburg, M., Kampen, T., & Tonkens, E. (2020). Social workers in a modernising welfare state: Professionals or street-level bureaucrats?. *The British Journal of Social Work*, 50(6), 1669-1687.

Professionaliteit

'Sterke' beroepsgroepen reguleren:

- Wat ze weten (kennis)
- Wie zij zijn (identiteit)
- Hoe zij werken (standaarden)

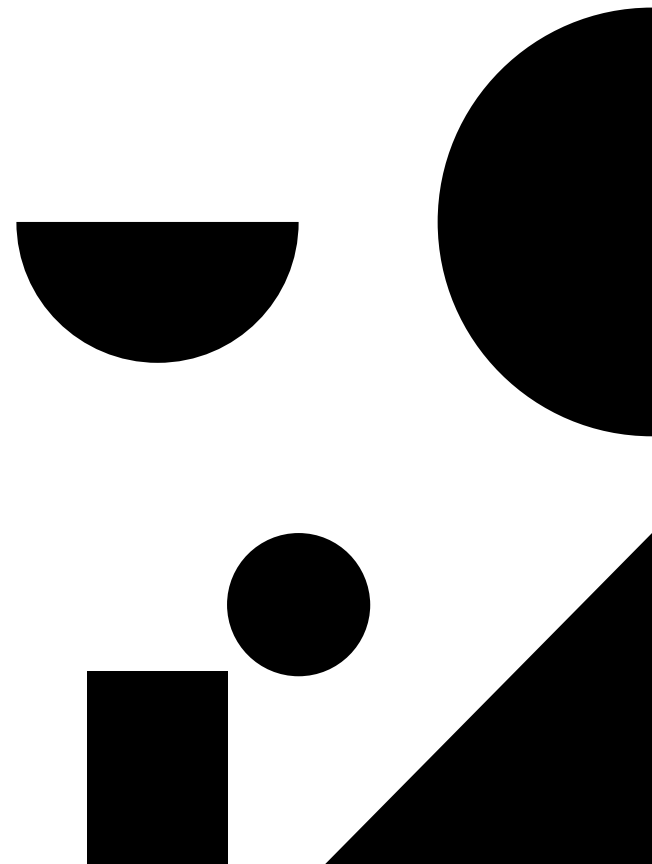
(Noordegraaf, van der Steen, van Twist, 2013)

- Maar... professionals versterken hun hun bestaansrecht en waarde niet alleen door hun professie te beschermen, maar juist ook door verbindingen aan te gaan.
- Professionaliteit krijgt gestalte in **veranderlijke en dynamische omgevingen** en in een **krachtenveld** van verschillende en soms botsende eisen, waarden en belangen (naar Hoijtink et al., 2020).

Relationeel krachtenveld waarin professionaliteit gestalte krijgt

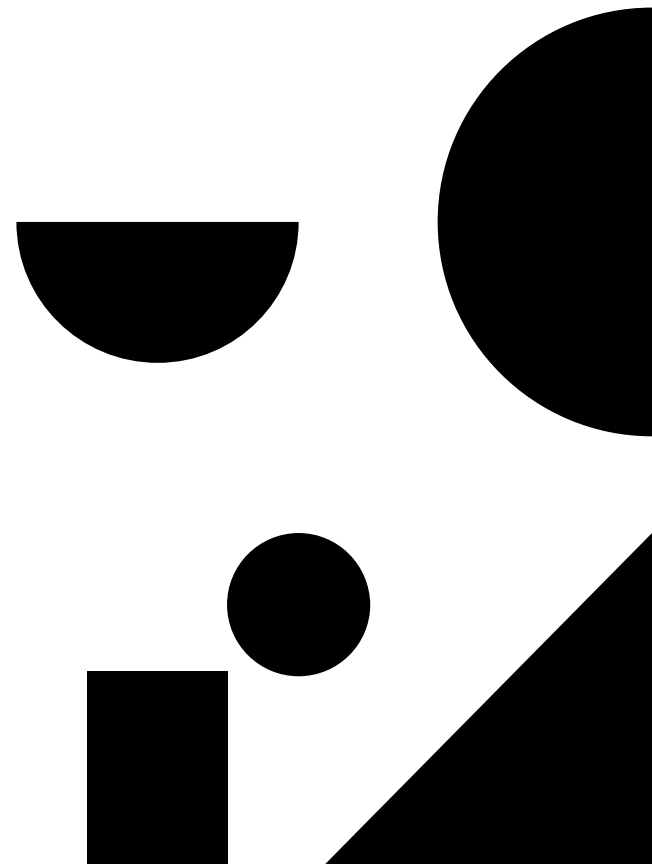
- a) andere professionals en hun opdracht en expertise;
- (b) andere actoren in hun organisatie, zoals management en beleid;
- (c) burgers, [ook in hun positie als cliënt, lvh];
- (d) externe actoren die een direct belang hebben bij de geleverde diensten;
- (e) actoren met indirecte belangen, zoals journalisten en inspectie”.

(cf Noordegraaf en Sideris, 2016)

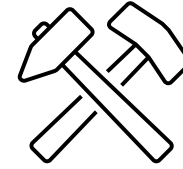

Professionaliseren ≠ Professionaliteit

- In de professionalisering van het Nederlandse publiek sociaal domein relatief veel aandacht voor het versterken van het (individueel) vakmanschap van professionals.
- Het versterken van professionaliteit vraagt ook aandacht voor:
 - ontwikkelen en doorleven van gedeelde professionele normen en waarden en (normatieve professionalisering - ethics).
 - collectief professioneel zelfbewustzijn (collectieve professionalisering - engagement)

Professionaliseren: (voortdurend) professional worden

- Technisch-instrumentele professionalisering:
 - Vakmanschap: theoretische en praktische kennis en methodische vaardigheden

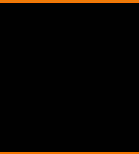
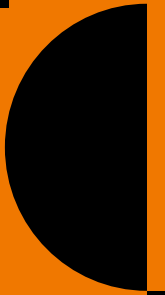

- Normatieve professionalisering:
- Ethische verantwoordelijkheid: 'lerende' omgang met de normatieve lading van het handelen van professionals en van degenen met wie en voor wie zij werken

- Collectieve professionalisering:
 - Beroepsidentiteit: professional zijn vanuit verbondenheid met maatschappelijke opdracht, gedeelde professionele waarden en beroepsgroep

Hoe werk je aan technisch- instrumentele professionalisering?

Werken aan normatieve professionalisering

“Een bewuste, onderzoekende en ‘lerende’ omgang met de normatieve lading van het handelen van professionals en van degenen met wie en voor wie zij werken.”

(Kunneman, 2021: 79)

Botsende belangen

Wat is in deze situatie
het goede om te
doen?

Welke
waarden staan
op het spel?

Doet mijn werk
deugt?

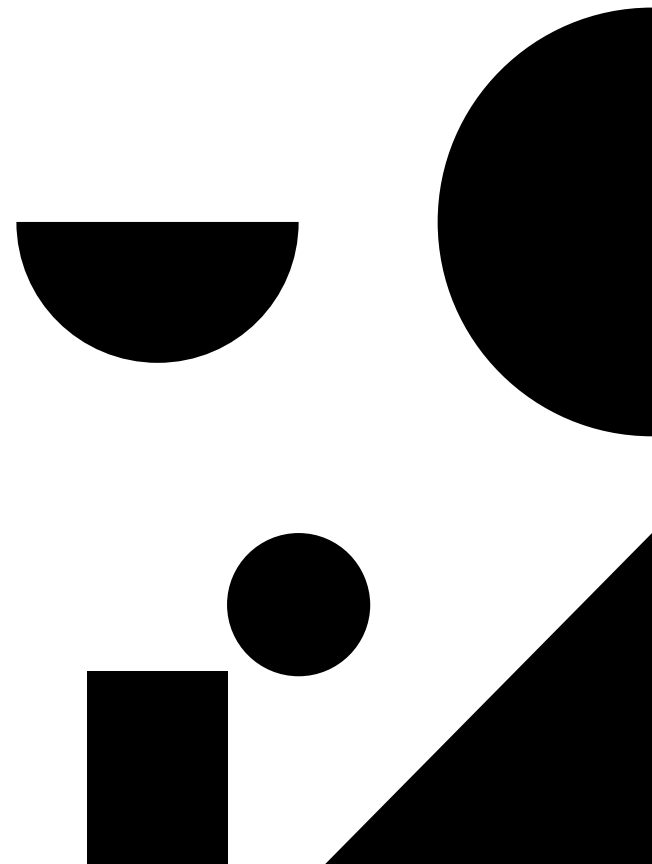
Ethische
dilemma's

Sociale reflexiviteit

"Het reflecteren op ieders handelen binnen een bepaalde situatie, in relatie tot elkaar, met oog voor ieders rol en de context waarin dat gebeurt."

(Linders, 2018)

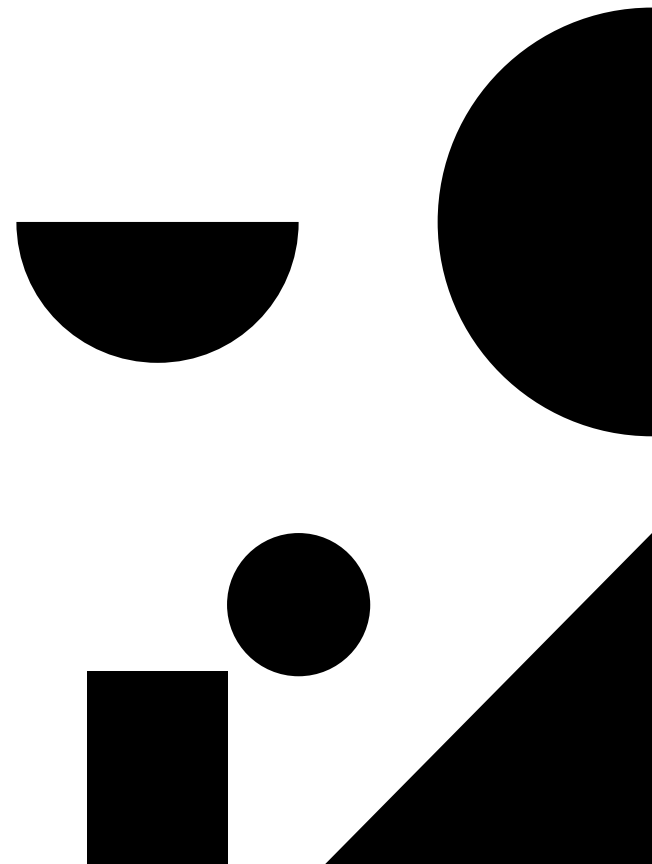
Hoe werk je aan normatieve professionalisering?

Collectieve professionalisering

- Beroepsvorming is "het proces van het ontstaan, de ontwikkeling en de voortdurende revitalisering van de beroepsactiviteiten op professionele domeinen als 'kennis en kunde', 'macht en gezag' en 'morele verantwoordelijkheid'".
- Een voorbeeld is het ontwikkelen van professionele standaarden of richtlijnen.
 - gezamenlijk oplossingen voor professionele vraagstukken worden vinden, zonder dat de individuele verschillen in beroepsuitoefening wegvallen.

Bron: Mok, Blees-Booij en Vrieze, 1998

Hoe werk je aan collectieve professionalisering?

Professionalisering vraagt ontwikkeling van individu én collectief...

- **Kwalificatie:** verwerven van competenties (kennis, houding, vaardigheden)
 - En als beroepsgroep deze competenties (mede) vaststellen.
- **Socialisatie:** deel worden van bestaande professionele tradities en professionele praktijken.
 - En als beroepsgroep gedeelde professionele tradities, waarden, normen en praktijken vormgeven en laten voortbestaan.
- **Subjectificatie:** vormgeven van professionele autonomie en de (ethische) verantwoordelijkheid die daarmee gepaard gaat.
 - En als beroepsgroep (mede) formuleren en beheren wat die professionele autonomie en verantwoordelijkheid behelst.

(concepten Kwalificatie, Socialisatie en Subjectificatie zijn ontleend aan het werk van Biesta)

Vragen?

lineke.vanhal@zuyd.nl

Website:

[Beroepsvorming
professionals in het
publiek sociaal domein
\(zuyd.nl\)](http://zuyd.nl)

Zuyd
Hogeschool

ZU
YD

Beroepscompetenties

- Expert
- Coach
- Regisseur

SCHOUDERS ERONDER

Vakmanschapsprogramma

Expert

COMPETENTIES

1. Signaleren, inventariseren en analyseren
2. Informeren en adviseren
3. Sturen en beïnvloeden
4. Planmatig en systematisch werken

Gabaseerd op Schouders Eronder

Coach/begeleider

COMPETENTIES

1. Aansluiting vinden en contact aangaan
2. Coachen, ondersteunen en motiveren
3. Samenwerken en opereren in een belangenveld
4. Staan voor de eigen professie

Gebaseerd op Schouders Eronder

Regisseur

COMPETENTIES

1. Sturen en beïnvloeden
2. Planmatig en systematisch werken
3. Samenwerken en opereren in een belangenveld:
4. Informeren en adviseren

Gebaseerd op Schouders Eronder

Heb je nog vragen?

PRESENTATIE VAKMANSCHAP

Donderdag 19 juni 2025

Werksessie Vakmanschap **'Wat is een goede financieel hulpverlener?'**

Donderdag 18 september
Donderdag 16 oktober

GRAAG TOT DAN!

Marlijn van den Biggelaar

Liselotte Maas